

Empress of India

Objet 42

17 (5) *z n y g b w R b p h*

1857

Digitized by srujanika@gmail.com

ԳԱԼՈՎՅԱՆԻ. Համարները բահանգայթ է Ալավերդի կոմիտեն մեջ շրջա-

ԱՆԴՐԻ ԽԵՂ - ՀՅՈՒՅԱԿԱՆԻՒԹԻՒՆ ԵՎ ՔԵՐՈ

Prosp. f. p. 116 no. 37625

ԱՐԴՅՈՒՆ

የኢትዮጵያ 17 ፊዴራል ተስፋዎች

Անդեւում կայսրը Առօսաց արտադրին գործոց
պաշտօնեաց Արքայութ իշխանին Ա. Առելիուսի
կարգին մէն խաչը և Հետանի Վղիքատեղի իշ-
խանին Ա. Լեորդուսի կարգին մէն խաչը շնոր-
հեց : Առաջ զատ Ապյամարի պաշտօնէից շատ-
րուն զանազան շքանշաններ ուռաւ :

զեսպանածողօքս պիտի որ բլայց։ Սակայն ընտառութիւններուն ապօրինակ որ եւ բանական կերպով եղած ըլլովն ան առաջնանի յայտնի է որ նոյն խիչ մրութիւն ուղղ է բարպահան տերութիւններ առ բանա տեսած են, և ամենեան ատեսներուն կարծիքն իրավու ժողովոցեամ կամք չեն կրնաք համարեց։

ԳԱՂԳԻԱ

ՓԱՐԵՔ. 13 Հականեմբերի: Խեցյա Տի՛ Ըսլնի
բանակին միւրջն մէծ զօրահանգ էան եղաւ որուն
կայսրու և կայորու վէճ զառ զարդիանց սպարա-
պետաց մէծ մասը ներկայ էին: Նշն օրը կայսրու-
նին Փարիդ զարձաւ, իսկ կայութը երկրորդ օրը
մայրաքանչափ հասաւ: Խերխակութը ճամփաց ելլե-
ւին յառաջ լըրաց յայսարարութիւն մը տուաւ,
որուն մէջ երեւնց ըստած կրթութիւններուն մըաց-
իր համեմթիւնը կը յայսնէ:

— Ա այլ և որի կունեն առաք ամբողջ ենթաց քայլ
հեղաղ Դադիբական գևազաններուն շրջապերական
թաղթ մը խրկեց որով Ծառ գիշարդի կայսերոց
տեսութեան վրաց անոնց աեցեկութիւններ կու-
տայ եւ կը ծանուցանէ թէ առ տեսութիւննեւ
բապական խաղաղութեան փորձանաւ, եղած է-
նցն կերպով յայտարարութիւն մ'ալ Խօրչաբով
իշխանը Աղյուսի տեսութեան վրաց Կաղղիայի
պաշտօնելին խրկեց :

— Փարիզէն կը զբեն թէ քանի մ'որէ վեր
ժայռապարզն Առուաց գէմ մէծ պաղութիւն եւ

Հակոսականթիւն մը ցալընելու սկսած է. առող
հակոսակ Անգլոպրաց վրայ նորէն շտա սիրով
է. Համակրութեամբ կը խօսուի, որն որ կը ուղար-
մած համեստթիւն մ'ունենալ:

— Ո՞նքափառ կայսրը Շալոնի բանակին զա-
նալէն ետեւ մեծ դրդանեկութեամբ քողոքա-
կան զորքերու զբաղելու սկսաւ, եւ պիտուա-
րաբար հիւմանից վիճակից լոււաղ աւացընելու շատ
փայլ կը տանի: Իր բոլոր չափրն ան է որ երրո-
մասին հաւասարեցընէ: առ վարձանաւ որչեց
որ զորոց մեկ մասն Յ տարի ծառացելէն եղան ի-
րենց անելը իրկութն որ արուեստնեն բռնին և և
իրենց ապրուստն հոգուն, միշտ պատրաստ բար-
եցվ որ Եմէ նորէն կանչալու ըլլան՝ անմիջա-
տես իրենց զնդին գառնան: Արզ Են ու ինքուս

—**Q**ueso que se ha de tener en cuenta es la necesidad de que el suelo sea bien drenado y no esté sometido a inundaciones.

իր պատրաստ զբան 22½ միլիոն ֆրանկ պահպանը, իսկ ընդունութ փոխառակագիրներն 25 միլիոն և գրամանթղթերը 12½ միլիոն ֆրանկ առելցեր է:

— Ուստասանեն գորիկ հասակ լրերը կր
ծանոցանեն թէ գորդպ դաւաբն մէ գեղաց-
ւաց ապատամութիւն մը ծագեր, բայց շուտով
նուածուեր է: — Եցնպէս Արգինիացն կը ծա-
ռացափ թէ կատալորութիւնը դարձեալ մէ ծ-
չազի մէք է, որովհետեւ Պատճինսկանը նոր խոռ-
ջութիւն մը հանիրա, կը պարաստաբն: Այս պա-
հանաւ շատ անձնութ բանարկուեցան եւ ուստի-
կանութիւնը մէ զգուշութեան միջնորդ է զրբ-
դրաւ:

ԱՆԳԼԻԿԱՆ

Լուսնը, 12 Հակոեմիների : Առեազնա թազա հոգին հրամանաւը Ծովկաստանի ապառաժութեան պատճառաւ որոշուած աղոյշաբարութիւնն ու ծովի ամրցո Եին կատարուեցաւ . իանութիւնների առհասպանի զոյուած Եին, Նոյն իսկ գինետուեները կեսօրուան յուն Յէն մինչեւ 5 դոց մայիսի : Առ օրը գործաւորներուն աղբէկ զբանակը մ'ընթելու առիթ եւզաւ, օրովհետեւ շարթուան մէջ պարագց որ մ'իրենց համար արագք կարդի գեղղք մըն է : Առ առիթն իրանց շահտգիտութեան զործածողներ աղ պահան չեզան : Մասնաւոր առ օրուան համար շնուռած աղօվմբը մի ինուայր զբինակներ տպուած յուղագեղեան մէջ տարածուեցաւ :

— Ամսոյ 11ին Հեղհաստանի թղթարերթից
բերած վերջին լրերը չեն ազդող և նշումն հասան-
պաշտամական լրերուն նայելով վերջին շաբաթին
Անդ վիճացոց գործուղութեաններն աւելի յաջակ-
երթայու սկսեր են: Տեղի առջեւ բանակորդ

զօլքմն նոր զենքերով զօրապեր եւ իր պաշտպանակ գործողաթիւնները շատ յասա աջ ապեր է : Աի-քելոն զօրապետը Տելչի աղբասամբաց մեկ մասն որոնք քաջքեն դաւրս ելած են Անդիտուուու պաշարման թնդանօթները ձեռք ձգելու համար Կայու Փղուրի քոփ շարաւար զարկեր է : Հնդիկե ուրը Գերողուրի, Բեշավերի, Աննմաւչի և Վաղիբուրի մեջ նոր աղբասամբաց Անդիտներ հաներ բացց ըստ մեծի մաօին զարուհի են : Նշն լրերի կը սեն թէ Ալբահապաս եւ Պենարկո Աւտօի զօրքեն յարձակում կրելու վախ անհնալով նորէ ամբացան : Աւդրամ զօրապետը Համբուղբն օդնու մեան հասնելու համար ճամբար ելած է, եւ Կոյացուեր որ Անդրանիկը 125ն անոր հին կը նայ միանալ :

կալէկաղ այէն եւ Պամպպուն եկած առանձնութ.
կան լիմիրը պաշտամական լրերուն այնչոփ համա-
ձայն չեն, այլ կը հստատեն թէ իրաց վիճակի
գարձեալ նոյն մասաց է. մանաւնդ թէ աղբա-
տամբութիւնն աւելի եւս տարբեռուած եւ նույ-
ան տեղերը հասած է, ուր որ Յուղս ամսոյն մէջ
բարորովին հանգարա եր: Հնդկաստանի երազա-
ցիք Ընդդիացի զօրապետաց բունած ընթացքի
այնչափ չեն հաւելիք եւ մանաւնդ մանոց իրենց
զօրքերը պղտիկ գնդեր բաժնեցնուն եւ երկրին
զանազան կողմերը ցրաելուն վրայ մէծ աշխատու-
թիւն կը ցուցընեն: Հավատագ զօրապետին գնդին
մէջ մազմացըզը մէծ կոտրած կ'ընեւ: ամէն որ
10—20 հոգի առ ամսակն կը մեռնին:

Տեղի տաշւե գ անսուռդ անգլիացի պատշաճնաւ կու մը նյուունը զայ դեղքերուն վայ հետեւալ տէ զեկութիւնները կը գրե: Օգոստասի Տիկ գիշերը ռումնա դեսմին վրայէն երեք դժոխական մէքենաց դէպ ի վար իսրէկընդք քաղլքին քրիս նաւակումնարըն ոյրելու համար օրն որ թշնամեաց մ.թ. ծառայութիւն կընէ, բայց փորձերին շատ ջողեցաւ: Հնգիկ դեղացիները մըր ազդակիցները շատերուն աղասութեան նոյն իսկ իրենց կենաց վասանց աւը պատճառ կըլլըն: Տամակ դարձեալ քանի որ տիկնայք եւ աղաք ասոնց ձեռքովը մահացի աղասուեցան եւ մըր բանակն հասան: Այդ դէպքերու Անգլիայի մէջ եւ մանաւանդ պաշտամական լրադրաց մ.ջ աենսուած վրէժինդրութեան ոգին պէսաք է քիչ մը մեղմացընել, որպէս զարդարութեան յանցաւաց հետ նաեւ անհամար անմիջներ զոհ ըլլըն: Ըն ապլը վրըն որ կը ըստանի նորեն նուածել եւ մովի հպատակ ընել, որկ տք չենք պյապիսի անգութ վրէժինդրութիւններով լցուցընել եւ անոնց սիրութ մեղի կէմ մշանչեն: Նաւար ատելյութիւն եւ անհաջութշնամութիւն մը խոնել: Վսիական պատշարազմներու մը, կը սէ նոյն պաշտօնակալը, կանանց եւ աղոց սպառութիւնը հասարակ բան մըն է, որովհեաւեւ Աստիպահ ազդերը կրիմեալ չեն: բայց նոյն իսկ տեսնելու մէջ եւ նուի: Ֆթի գարուն պյապիսի դէպքեր պատհած են: Մոքելնիս բերենք մենք Ենգլիացիներ մըր զօրաց Ապանիսյի մէջ Սեպտեմբերն, Պատապաց եւ Զիւխատ Աւորթիկոյ քաղաքներուն յարձակ: մօն և ամսնակն ըրածները, թէ ուկեա եւ նոյն քաղաքներուն բնուիլիքը մըր գաղակիցներն են:

ԸՆԴԱԿԱՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՐԱՇՐՋԵԿԱՆ զբան կողմաննեւ դանութեան իշխանութեանց նկատմամբ արևած ըջբայերականութան առելու քանի Մայրուսուկան լուսավիթ հրատարակութիւննեւն: Օսմանեան պաշտօնեաց առող մէջ նաին կը ծանուցանին թէ վեհափառ Սուլթանն երկու իշխանութեանց միանութիւն իր իրաւանց եւ իր աշխաթեան արքուղագիւթեան որուն Փարմիթը գեսար նաժողովին մէջ երաշխառութիւնն տրուեցա: Հակառակ գործազրութիւն մը կը համարի: Դարձեալ կըսէ թէ տասցին ընարութեանց ոչընչաց ցուիլ միութեան կողմանակիցներուն մէջ համարձակութիւնն տռաւ, որուն կարող եղան զանազան նենդութիւններով վերջին ընարութեանց մէջ մասն իրենց կարծակիցներէն ընել: Ասով, կըսէ

Օսմանեան աշխարհի մեջ պատմության կերպով ըն-
սղու ած զուրդամաս որոներէն կազմուելու առեալի
վրայ ամենեւին վատահաւ մինչև չիկընար ունենալ
եւ յառաջուրնէ կը ծանուցանէ թէ նկըն առ ա-
տեալնեկան միութեան համար ընելու ճշգերու
դէմ որիտոր զնէ, եւ թէ իշխանութեանց քա-
ղաքական միջակը կարգի զնելու համար ինք-
ուպակի փարփակ դաշնաց սարգագրող աւերա-
նեանց հետ կուզել խօսակիրի: Անի փաշան ասնեն
ծանուցանելուն ետքը կաւելընէ թէ դուռն եր-
կու իշխանութեանց նշյանակերպ կառավարութիւն-
ունենալուն վրայ առնենելուն ընդդիմութիւն չունի-
— Ե՞նցոյ Գին Մալուսիսի ասեանը Խաչ-
մէջ հանդիսութեամբ բացուեցաւ: Ճաղված գա-
հերէց Խաչի Մետրապոլիտը մունուոր խօսա-
կցաթեամբ մը ժաղագքին վախճաներ ծանոյց, որին
եռքը մի համբաւ ուղիւթեան հրօմանակը կար-
դացուեցաւ: Երիկանը բոլոր քաղաքը լրաւա-
գուեաւ:

— Եւաշեն եկած լրերուն սպիրը՝ Նոր ընտրութիւններն արտաքից հարզի առարկնեաւոր էիր պով եղած են, եւ ընորուացներուն մէջ շատ առ ժինք կը դառնաի՞ որոնք ամեննեւին ընարուելու իրաւունք չունեին: Եսոր Համար շատ կողմանէ Կոստանդնուպոլիս բաղրամներ խրիստուան:

— Ապրովիչ (Պատիկա) բնակչոց օսմանեան
կառավարութեան դէմ իմիրուն պատճառաւ
Եքուրոյէն 4000 կոնոնաւոր եւ նշնչափ ըլպա-
նիսցի զօքք Խոյն բաղրմին վրաց իրկուեցան։ Ա-
պրոտակիները Կարստալի էշխանէն օղնութիւն

ինդրեցին, բայց անհիկայ իրենց խրատ առաջ որ
իրենց պիտիացը տիրոջը հետ հաշում էր նային
եւ բանը խաղաղութեամբ լվացը նկատ:

Օ Ւ Ս Ո Ւ Մ Ն Ա Կ Ա Ր Ք

የኢትዮጵያና ቴክኖሎጂ

ԱՐԹՈՒՐ ՎԱՐԺՈՂԻ ԲԵՄԱԿ

ՊԱՏՐԿԱՐԵՐ

մեղած էր, ի վերոց ոյսը ամենայնի յառաջուան
պլանին մասն էրը՝ զմեզ մէծ երքանկան թէ և ան-
մէզ կը կարծէմք: Սատրի տարտի մը տեղալով
կարող եղանակ նորէն քիչ մը զարք մոլովէ և ե-
սափորներօն մէկը լեցրնէլ: Աչսպառան մատ հոգի-
սկառ սաստիանալ, եւ արեւը մոնութեն եաբդ-
այնշտի զօրացաւ որ սախոպուշտնը նշյն գիշերը
կառուած պասկիէ, որպէս զի նաւառն մասց զար-
նող ահագին ամբողներն զմեղ ծով չունեն: Իս-
րեգախոսութեամբ ջալը բաւական տաք էր, որով
միայն թացութեանէ կը նեղաւէմք, բայց ցուրտ
չէմք զարք:

Հունիսի 25ին միրիկը դադրեցաւ, սակայն ամբոխը մեր երկու ձիթապալցու սահմաններն են

ապուրաց ծով նետած էին, թէպէտ եւ ղանձնը
աղէկ կապած էինք: Կոմը գեր յաւզման մը ը
ըլլալով՝ շէնք կընար իջալու գործովութիւն
յառաջ տանիլ, ուստի մասցած քանի մը ձիմա-
պըսովը եւ ջախտուն գինով ստիպությունը շա-
տոնազ: Աւան երթալով դեպ ի մէկ կողմէն կը
որակէր որով հարէ կըլլար որ միշտ կապուած
ննանք: Աւօրն արեւն ըստ տմէնայնի դլուխներ-
նու վրայ էր, ունկց հետեւու ցինք թէ չիւսի-
սային հովիքն զմեզ մինչեւ հասպատիած տարած
է: Կրիկուան դէմ նաւուն բոլըրտիքը շանաձիւ-
րու բազմութիւն մը սկսաւ երեւալ, որոնցիւ մէկն
արեաց հետ մէկանը վեր բարձրանալով՝ պողով
նաւին զարկաւ, բայց բարեբախտութեամբ վնաս
մը չկրցենք: Հետեւեալ երեք որերն այսինքն
անցնուն 26ը, 27ը եւ 28 շատ տիսուր որեր էին,
ծովին հանդարտութեան տանիլ նորէն մասն
իջնալով՝ տեսանիր որ անոր եւ նաւուն մթերան-
ցին մշ եղած տախտակամածքը քակուած է,
բոլըր կերակրեցնը զրին մշ թափուած էր, որն
որ զմեզ գարձեալ յուսահասութեան մշ ձգեց:
Տուք որ մը նորէն զզեսանիս չորցուցինք եւ ծո-
վուն մշ յըլայութեցնք որով ծարաւինս շատ
մեզմօցաւ, սակայն լուացուելու տանի մն զգո-
շաթիւն պէտք էնք ընել, որովհետեւ շանաձիւ-
րը միշտ մեղի մաս կու դպին: Կաւերնիս այնչափ
ծառած էր որ կընար ամեն բոլք բոլըրտին գառ-
նալ, աս պատճառաւ կարելի եղած պատրաստու-
թիւնները տեսանիր եւ չի ամաննիս ու կիբան
նաւուն եղերը կապէցինք:

Վանոյն 29ին Աւգոստին միքրա.որ թեւը սաստիկ տաքնալու սկսաւ, բնորը ծարուէն արտադրց կարդի կը տանջաւեր եւ այնչափ տէար էր որ տեղէն չը կրնար շարժիլ. եր մէրը ձիմապովն քայլախովն շինեցիկ, բայց ու գեղն իրեն շատ հուազ օդուա ըրաւ: Կրած ցաւն անսանելի էր. մեկ կը լսէր թէ ժամ մը յառաջ մանելու կը բաղձայ և կաղաչէր որ իր տանջանքներուն վերջ տանիք: Երդէն վերջին ձիմապով զնիս կերած էիր եւ քայլին սկսուն էր զմել տանիւ ուստի որոշեցիկ որ կրիան մորթենք, սակայն յուս սպասածնն շատ միտ զբանակ: Առ նոր պաշարը բարեկ շերտեր կորեցինք եւ ձիմապազց սափորին մէջ զնելով՝ անոր քայլախ վրան լեցուցինք որ հոսելէն պահանուի, տօրիս կը նոր մեղի 16 որ բանէլ: Ճրերնիս բոլորովին հոսած էր և չեր կը նար իմանիլ. ծավու մէջ յուսցուելին ալ ովեաք ենոք եւս կենալ, վասն զի նուանի մաս շահաձկերը կը վիտապին: Հիւանդին վիճակն երթալով գէշը: Թէւը մինչեւ կրնակն ածիոյ ոկն սեւցած եր ոտողները սուսցի կոր գարձու էին: Անքապէս Օդոսուսի ոտացին օրը սաստիկ տանջաւելով հօգին փշեց: Եր մահը մըր զայտի ազդեցութիւն մ'ըստա: Երկար տակն մասնին բով անմատուն կեցանք, բայց իրիկուն գէտ երգ որ հոսելու սկսաւ, ծով նետուցինք: անմիջապէս եօթը կամ ուժ շանաձկեր երեւան երան եւ իրենց ահապին ակռաներավը իրենց նետուած կերը լափեցին: Խամու զիմնիսի մըր չը կուհօրդէ կրակի պէս կայրէր: շանաձկերու երթալով ուերի եւս մէջ կը մատենացին և մըր տօւած տապարի հարուանեներով, ալ չէին հեռանար: Դաւն արդէն այնչափ ծուած էր որ ալ նստելու չէնք համարձակէր, կը վախուցինք որ բոլորովին

Ա հերքադէս զարչուքելի բավեն հասու . և առն սկսու ըոլորովմն գանձալ . բայց իսկզան պյանդէս կամաց կը դառնար որ անոր եղբարն հաստատուած չուաններով կարեայինք զմեզ վեր թօնել . սակայն քիչ մ'ետքը շարժումը սաստիցաւ և զմեզ իր տակն առներօն՝ ջրին մեջ քանի մը կանգուն խորունկ լնկվմեց : Եթ շարժման սահակութեան իմ մարմնայս կապուած չուանլը փրկմաւ . իմ զօրութիւնս պշչափ նուազուած էր որ առ առներուն կարող չեղայ աղասութեան փորձ մ'ընել . սակայն ծովուն շարժումը զիս շուամք վեր հանեց : Եթի որ նորէն շունչ առի և . աշուրներս լուց

թպանիքս գրեթե 50 կանգուն նաևէն հեռա-
գուց, որն որ այլոց մէջ կը ծփար: Ծովին ե-
րանը սաստիկ յալզման մէջ եւ ձերմակ փրփրով
պատճեն էր. Քեզ երսէ ամենեւ, ին չկրցայ մեսնեց,
առոր հակառակ իմ մօտերս նաևէն զորս ելած
կառանեն եւ ուրիշ բաներ կը լողացին:

Մեծ զարհուրանքը շատաձերուն կը նպէի,
որոնք երկայն ժամանակէ վիր մեղի ընկեր ելած
էին. Զանոնց կարելի եղածին շափ ինձմէ չեռու
բռնելու. Համար ձեռութերովս ու ոտութերովս
քին կը զարնէի որ փրփրոց. Անտարակցու իմ
կինոցս ապատութիւնն աս պարզ միջոցին պար-
տական եմ, որովհետեւ նաև դառնալէն քիչ մէ
յառաջ աս գաղանելուն ահագին բազմութիւն
մ'անոր մասերը կը գտնուեր, ուստի հարկ էր որ
իմ քափս ալ նոյն ժամանակն անոնցմէ քանի մը
հաս գանութեին. Կամաց կամաց կարող եղաց նա-
ռուն քափս հասնի, բոց պանպէօ յագնուն էի որ
եթէ ու գերս օգնութեան շհասներ, կարող չէի
անօր քայ և լլել: Անքը նաև գտանալէն անմիջա-
պէս եաբն անոր ևսուեր կողմն ելած էր, և հա-
հանելուս այս ինձի չու ան մը նետեց որով կա-
րող եղաց վեր ելլել:

Հազի թէ քիչ մը հոգի առնդր, մը զու-
շաթեամբ կազմով պաշարը քննեցինք և. Դրա-
հարակով տեսանք որ ծով ինկած էր, որն որ
զեղ բարձրավիճ յառաջառութեան մէջ ձգեց-
Մէր բարձրական լօրութիւնը բոլորովին սպառա-
էր. ժամերամ պարփիկ աղոյ մը ոկտ կու լոյնկա-
կարծելոյ թէ քիչ մ'եռաքն անաթիւթենէ պիտ
որ մեռնիք, թէպէտ և քիչ մասպրութիւն մը
բաւական էր մեզի առ վախին անհինն ըրտոյ ըր-
ցնիլու. Կառուն տակն այնչափ առատ ձկան ա-
կանը (մորե) կազմով էր որ մեզի ամբոներով
կենար առաջարար կերտիոր մը մասակարարել
քիչ մ'եռաքն աշտաքնիս բացուեցա. և. իմայսպէ
որ կերակրոյ կոռմանէ հոգ ընելու բան շոնիք
սակայն ջրի պահութիւնն սկսանք զգալ. չէ թէ
մոյն բոյոր խմելիքնիս իրենց ամանոփր ծով ն-
կած էին, ոչը նաև վերմանելուն և. առագաստ
ներն, ուստի և ոչ սաստիկ անձրիւի մը առե-
կարեցի էր քիչ քը ջրի պաշար ժողովի. Ասոր ոգ-
նելու համար թէպէտ և. իրկինքը չինչ ու պայ-
ծառ էր շապիկնիս հանեցինք ու առարտեցինք որ
բարերար անձրեւ մը սկսելուն պէտ անոնց մէջ
քիչ մը շուրջ կորոշ ըլլամք ժողովի:

(*) գուտովն էն միշեւ. Դ մեղմ հոգ մը նա
ւըսիս ծովի խոռերու մէջ միշց՝ որովք զօնի ե-
րևուեն միշ բարձրացած էն. Համ ասպարոց
տասներ մէկ խեցդեցին («առշօ») սպանեցինք՝ ե-
անոնց մանեւ քանի մ'անուած աղջկ եւ համով
կերակուր մը պատրաստեցինք: Նոյն գիշեւն առ
կես մ'արթուն կես մը մրափելով անցընելու ե-
տեւ, առ առ անց գեր հաղին լուսանալու սկսած
աշուընիս հօրիզոնը գործացցինք եւ յանկարծ նա
մը նշանքցինք՝ որն որ առավատունիրը պարուն
կեպ ի մեր կազմն յառաջ կու գար: Աս ցանկար
երեւոյթն զմել ու բախութեամբ լիցուց. ամէն կերպ
պահ սկսածք ջանալ որ նառուն մէջներն զնոպ
սեանեն: շապիկնիս բոլը լըրութեամբ կը շար-
ժենք, վեր վեր կը շատրեցինք, եւ մեր տկարու-
թեան ներածին չափ կը պոռացինք, թէ պէտ ե-
նաւը դեռ մեզմէ գէթ 15 միջն հեռու եր: Ժամ
մ'եւըը սկսածք նուռու վրայ յայտնի մարդի
տեսնել եւ անոնց ըրած կարգէ գուրս շարժու-
մէն իմացանք որ զմեղ տեսուծ են, որով աղջ-
վախերնիս փարաւուցաւ: Քիչ մ'եւըը զմեղ Այ-
վորութի ճշն կէտ նուն սենեակին մէջ գտնուր

անսպիս զգածմանց մէջ՝ որ բացարկելը կարելի չէ
Ճ՛շ Կիւ նաւը 1 իվրութիւն կեցիցիկ եւ արա-
գընթայ վաճառականի նաւերէն մէկն էր, 1
թնդանօթ տներ և վայրենի ժողովոցոց հե-
տուառը ընելու ամեն հարկաւոր վաճառքոց
Ծցուած էր Խը նաւաստիքը 45 հոգի էին, ամեն
ալ քաջ մարդիկ ։ Նյոնպէս Կիւի նաւազեան առ
նուակնու մարդ մըն էր եւ շատ տարբիկրէ վի-

մէջ լուսաւկանութեան կը պբաղէք: Յօշիս
10ին 1-ի վօրութեն հոմիաց ելլելով՝ 29ին գործ
վերսի կը զին որոշար տառած եւ անկէ անընդհաւ
նաւարկած էր մինչեւ որ զմեզ Ս. Առօրուի Տը
բուանց անին մձունըց զաւա, տառէ իմացանք
մեր քայլայած նաւը 20 տասիման հիւսիսէն դէ
ի հարաւ. յառաջ զայտեր է: Նաւապետը վեցը
մէծ մարդասիրաթեամբ հոգաց. 15 օրուան մէջ
կրած վշաներուու պատճառու ստացած փան
զութիւննիս եւ տիկանութիւննիս բոլորովմէն բժիշ
կուեցաւ եւ սույնածները մեղի գրեթէ ախուր ե
րասկ մը պէս կու գային:

Քանի մը շաբաթ շաբաթնակ հոգիորդ ուժին
Նիս առանց երեւեթի դեղք մը պատահէլու յա-
ռաջ ապրինք, երեւեն կիտորով նաև երու կը պա-
տահէնք եւ շատ տարած նաև մեծածեծ կէտե-
կը տէ. մէկնք: Անորոշմէնիրի 16ին Բարեյառու-
հրուանդանին մօսերն առաջին անգամ՝ սաստի-
մրէկէ մը բանուեցանք օրն որ զմեզ գրեթե ա-
լիաց մէջ թաղէց: Աս առթիս մէջ յայտնի տե-
սակ որ նաւը շատ թիվին շինուած եր եւ խո-
րութիւնը քիչ էր սրով չէր կրնար պաստի-
մրէկի մէներկացն առեն դիմանալ: Ի վերայ պա-
մենայնի առ տնդամ քիչ վասով մը կարա-
կլանք պրծիլ: Հոկտեմբերի 18ին Գերիւեցինն
կղզին հասանք օրն որ նուի: Տառապանց կը
կանուանուի եւ գրիսց մաս Հարկուր նաւահան-
գիսուը խորիսին նեստցինք. առ կղզին բարիկուս
հրուանդանին հարսւացին կողմն անկէ 800 ծո-
վական մզոն հետու կը գոնուի:

Աս կղզին եւ նաև իր բազմաթիվ եղուն կղզիներուն բազմաթիւնը բուսոց կուլտներէ շատ արքաւ է, եւ միջն քարրեկ խոռն առառաթեազանութ կը պատէ: Սահմայն ամեն առանց ծով մուշուններ անձնոց վրայ կը վկասան. Նաև. Հաս ծավո հօրթ ալ շատ առաս կը զանուի եւ ոտ պատճառաւ երկրոյն ժամանակ առ կղզեաց քով կը ցանկը: Ուստանաները շատ խրտչու են եւ մենակ իրենց մաջէն պահապան մը կը գնենի որ մեր մատենալն իմացընէ: Ի մերս այսր ամենայնի 400-աւելի հօրթ զարկիւթ է: անձնոց մորթերն առն լին եաւ Կոչեմիկի 12մն քրիստոն Հարստ նուռհանգտուն Տամայ Եղանք:

Եթե նաև պետք է ուղղվի Արքուն կղզիներ
զանել և կամ գագահույսի արեւածեան ։
Վերը նաև արկել, բայց ետք մաքը փոխելու
որոշեց որ որչափ ոք կարելի է զեղ ի հարացաց
թեւու համենայ: Կահասեմերին վերջերը նույն
ուղղութեամբ սկսեմ յառաջ երթալ և մնաց
հույս աստիճան լայնութեան հասանակ տանց սուրցի պատահելու: Միայն հետու էն սառուցի կը
զիներ կը տեսնեմիք: Երեւանուան Հովհ ցուր
անձեւ և ձիւն բիրու: Կոր տարւցն սկիզբ
առաջին անգամ ամեն կողմանէ սառոցն զնի
պատեց և: Ազրութիք վիճակի մեջ խիստ: Սա
արկ հով մը սառոցներն այնպիսի զօրութեան
զեկին կը զայտեր որ ամեն լոպէ անոր խօրա
կելուն կը սպասեմիք: Իրի իւան գետ դարձե
րաց ծովն եղանք: Հեռուէն Հարիզունին վրաց հա
գաւ իրարա եւու շարուած ահագին սառու
լեռներ զերեւայն: Եռուն մէջ անհամար փայ
կուռներ կը լուսային որոնց վրաց զանազել ծ
ժունի մեռանեռու սառուն նիհն մն եւ:

զարդ լուսամարտ բարութիւն ո՞ւ չը.
Հաւուարի Յին մեր յաւած երթալի գժու
րացաւ, պատշաճութ. առ քեւնիս մծ սաւուցի կը
մ'եւու, պով ստիպու եցանք նաևն արեւուն
կողմն ուղղել, յուսալով ո՞ւ հան արձակ ճամփ
մը կրնանք գտնել: Թէպես և ուղանիս շդանի

բայց երկու որ ետքը կղզւյն ծզմն հստակ
նորէն բաց ծովն ելանք որուն մեջ գեկ ի հար
ժաղազ հստակներ կային . միանգ ամայն օդն
աւելի միջնացաւ . Հունաւարկած տանենին նաև
փարները սպառչի մը կտորին վրայ մեծ աւան
մը աեսան որն որ հանդիսաւ պատկած էր , եւ
ըսթիւնեւ . եւսը կատարեալ հանդարս էր , երբ
մակակ վար իրեցուցինք որուց մեկան մեջ եւ^ա
ուշակ առ բարձր է ամառնան ճարտարակ . իսկ

շանք որ ծրվական արջ մըն էր : Քանի մը զա-
ցանեւերէն արձակուած զնդակներն իրենց նպա-
սահին հասն, բայց անսառութ մեծ վնաս մը չի-
կրեց, ոյլ ահազին բերանը բացած մը մակուելին
վրոյ վագեց եւ թափելով նաև վարներէն մէկի
բռնեց: Անտարակցոյ խեղճ մորգը կը կորսու եր
եմի և թեղերս իրեն օդնուելեան շատնէր. ասի-
կոյ շրւտ մը գաղանին կոնսհը ցամքեց եւ ի-
դանակն անոր վիզզ խոժելով արջը շնչառաւ մկր-
սաւ ծովուն մէջ ընկվածիլ. բայց թեղերս զամիկն
չուունալ մը կաղեց եւ միջնի. նաև թիւրա :

Հաղիւ թէ նաւուն վոյց ելած երկը նաւա-
վարք սկսան աԵրկիր, Երկիր, պոռալ զոգ հիւ-
սիսային հով մը զմել դէօ ի եղեցրը կը աներ
Առաջն ծալին վեր բարձրցած երկիրը ցամաց
երկիր չէր, ոյլ պղտիկ անապատ կզըկ մըն եր
զորն որ նաւուղեան իր ընկերին անուանիլ ուն-
ների կզի անուանեց: Դէպ ի հարաւ ոյնչապ
յառաջ զացած ենիր որ մենչև Նոյն ժամանակի
որդիշ նաւ մը չէր զացած. ծովո գես սառուց
ազտա էր, ոգը պրցծառ եւ բաւական մեղմ էր
եւ աւելի յառաջ երթարու միայն երկու բան ոգ-
դելք կը լլար այօնին փայտի պակասութիւնն եւ
ընդազ պրութիւնն որուն նշանը քանի մը նաւա-
սիներուն վրոյց երեւալու սկսած էր: Առ բաները
նաւապեսն եւ գանձոյա կը սահպէին. ուկայ
եւ համոզած էի որ եթէ ճամփանիր քիչ մ'որ
դէօ ի հարաւ շարունակելու ըլլանիր մեծ ցամաց
երկիր մը ողիսուր զանենք, ուստի նաւուղեամի
աղանձնի որ զանէ քանի մ'որ ալ զէպ ի հարաւ
նաւարկենք: Անիկայ աս աղուստին սիրով զի-
գաւ, եւ թէսպէս իր զիջման ունեցած ախուր հե-
տեւ ութիւնը ինձի զանէ ցառն ու արամալիքի
պատճառեց, ի վերայ պրտ ամենային միւս կազ-
մանի շատ ուրախ և՛մ որ մեծ գիւտի մը զործի
եղաց եւ գիւտութիւնը նշանաւր գաղտնիքի մ
մասգիր ըսի:

Օդը հովի եւ ջամն հօսակըր մեր համբան յառ
ուծ տանելու շուր յանձու էին, որով կարող եւ
զանք մինչեւ հարաւային լցոնութեան 83Երոր
աստիճանն յառաջանալ. նյոյ ժամանակը կարմի
քայ կեցող գետը ծանցյ որ երկիր կը տեսնէ
Տիանձը կզիք մըն եր որն որ ուրիշ շատ կզիք
ներու հիմ ընդպարակ կլցեաց խումբ մը կը կազ
մեր: Խղերը շատ բարձր եր եւ ներսի կողմելը
մեծամեծ անոսուներ կը ծանկէին որն որ մեզ
մեծ ու բախութիւն պատճառեց: Շումին մէջի մայ
ուերուն ու խութերուն պատճառառ ստիպու եցան
կդպիէն ժամ մը հեռու երկան նետել, երկու

մծ մակույները պատրաստելու վրայ էին ցամաք բաւենալու արահօվ անցք մը դժուեները որ գիմոցին զինեալ վայրեթներով լեցու չորս նաւազիներ տեսանը՝ որոնք դեղի ի մուշտ ուղի կու դաշին: Կը որ ջայն լուսելու շփ մազի մասեցան, նաւազիութ ներմանի թաշկինեակու միջրենց նշան ըստ, որու վրայ թի բաշելը Առառութին եւ խանուածոյն խօսակցութիւն մը միաս ընել որն որ կես ժամ աւելի: Զօրս նաւազիներ 50 կանգուն երկայն եւ 5 կանգուն յայն էին Եմազերին 100էն աւելի մարդիկ կային: Վայրեն նիսեր հասարակ եւ բուպացւոց մեծութեամբ էին բացց զօրաւոր կապօւած, խիստ մողեր և՛ մուռ աւ մորթ մ'ունեին: Զգեստնին անծանօթ անառ նոյ մը մորթեն շնուռած եր, որուն երկայն մետաքսուաման մալքը դեղի ի ներս զարձուած էին զգեստն իբինց բոլը մօրթինը կը դացեր եւ միաց կը: Անին ձեռուցնին ու ոտաւցին արձակ կը թէ

զուրբ ԶԵԿՈՅԵՐՆԻՆ ՏԱՐԾՈ Ա ՍԵՐ ԻՎԱՅՐԻ ՔԱՐՄՐԱ
ՏՐԵՆ ԼՐ. ԲԱՍԻ ՆԻՋԱԿԻՆՆԵՐ ՊԼ ՌԱՆԿԻԲԻՆ, ՊՐՈԼ ԵՎՐՈ-
ՍՈՒՐ ՔԱՐԵՐ ԱՌՋԱԿԱԾ ԷԲՆ. ՆԱԽԱԿԻՆԵՐՈՅՆ ԹՅ
ԱՎԳԻ ՃԱՐԻ ՄԵԾ Ո թեամբ ՔԱՐԵՐ ԿԸ Ա ԼԱՆԿՈՒՔԻ

Իրենց երկայն խօսակցութիւնը լիքնաւալն եաբ
ժներենին որդ որ. ինչպես ետքն իմացանք, գոյ
և իր կանուանուէր. մեկի նշանն ըստո որ իրեն մ
աենանք. ոսկայն մենք իրենց բաղմութեան պա-
հառաւ ապահով չամարեցանք անոր ուղածը կ
տուրեւ. Կու Վ եռ մես խորհուրդն իմացաւ

միայն իր Նուռակողով յառաջ եկաւ, միւս Երկրուն
հրամանաբար որ տեղի դրվենի կենան:

Կրեն հետ մը նաւն եկանք, եւ զարթանքէն ու զգացած ու բախութենէն ինքզինքը բոլըրտպինն կորսրնցուց. մէյմը ծափ կը զարդէր, մէյմը ձեռ ու ուղիներն ազդրեներու ու կուրթքին կը զարներ ու բաւաշչյու նման ճիծադ մը կ'արծակէր: Եթ ընկերներն ալ պյանդիսի կերպով մը նցյն բաները կ'ընէին որ ամենքնիս ալ ապշեցանք ու զարհութեանք: Զգուշութեան համար վայրենիները փոխիսակի եւ ամեն անդամին մըսին քառական հողի նաւը խորհրդինք, ուր ոպիսի պէտ ամեն անկիւնները կը հանեին, ամեն բան կը շօշափէին եւ արտաքը կարգի համարձակութիւն մը կը ցաւընեին: Յայսոնի կը ունենուեր որ յառաջադպյան իրեք ձերմակ մարդ տեսած չէին, եւ մը դշյն իրենց ահաճութիւն մը կը պատճառակէր: Մեր նաւը կենաքանի կը խործէին, անոր համար կը վայրենացին որ անոր մէկ տեղ լը շցանցընեն, շամազքուշութեամբ գետինը կը կախւին եւ նիզակներն ունեն ծոյրը վեր կը բոնէին: Երբ որ մօր խռհակիր վայսու ճեղքէր, ժամանակը տառապինն ծոյրը նաւուն տախտակամածին զարկաւ, մէծ ցաւ ցուցուցին, տաքարին զարկած սեղմ ձևագուլ շին ու բանի մանզամ նորի օօով լուսոցին:

〔丁〕⁵ 事¹ + 舛 事¹ = 事¹ 事¹ + 舛 事¹ = 事¹ 事¹

卷之三

2 · FEB 4 1970

Առասական պիտութեան հին Մայրաքաղաքն
որն որ մինչեւ և զրապուրկին շնորհը կայսերաց
նիստ էր, և հիմայ դեռ անոնց թագադրու-
թեան տեղն է, Մասկով պետակին բոված շնորհած
է: Կը մը օր թէ շնորհած եւ թէ բնակչաց բար-
քով ու տարադրվելքն ըստ մասկին հետ
պայման կ'երեւաց: Քաջըն 22,000 տներուն մէջ
380,000 հայ կը բնակին, որոնք լաւ մէծի մա-
ստ ունեն են: առաքազի բնակչաց մէջ Երգոցի
զրեթէ տեսն ոզգիրէն կը գտնուի: Մոտիկա գե-
ղեցիկ ճանապարհ մը բեղրապուրկի հետ կապուած
է: ասկէ զատ մասերը լմընդան երկաթուղին առ-
երկու մայրաքաղաքներն իրարա հետ կը հաջոր-
դէ: Քաղաքն օ մաս կը բաժնուի. Ա. Գրեմե-
Ռոսկիա գետակով միւս թաղիրէն զատուած է,
ուր կը գտնուի կայսերական գեղեցիկ պալատը.
Բ. Ճենաց թաղին մէջ արեւելեան վաճառանոց
մը կ'այ, ուր բազմաթիւ հայ, պարսիկ, պուխա-
րացի, թաթոր, ձենացի վաճառակոմիք և խա-
ռութուններ կը գտնուին: Գ. Ճերմակի թաղը մէ-
ծամեծաց հսկ Պ. Հողէ թաղն աղբաւատ ժողովոր-
դեան բնակութեան տեղն է: Հմեղերորդ բաժինը
քաղաքն արուարձաններն են որոնց թիւը նոր կը
հասնի, և մոտեաւոր փոսով մը բուն քաղաքն
կը զատուին:

Սուկանի մ.ջ յշն Մետրոպոլիտ մը եւ ով-
նուորական հառամբար մը կը նստի : Եղանձն հաս-
համարաբան մը շինա եցաւ որն որ նաև, հու-
թեանց, սնդումանընութեան, բնազրուութեան եւ
ընալուծութեան թանգարաններ, եւ աստղաբաշ-
խական դիտանոց մ'ունի : Ըսկէ զոտ քաղաքին
մ.ջ բժիշկնեան ճնշանուած մը իւ զինուորական շար-
արագիտոց դ'ուցոց մը, ազնուականաց ու վաճա-
ռուկանու թեան զպրոցներ, կը երանոց մը եւ ան-
համար Ֆալուֆեան գորոցներ կը գտնուին ու-
րուոց մէջ ամեն տարի 800էն ա.ե.թ ուսուցիչներ
12—13,000 աշակերտաց հօսուորական կը ունին ու ն-
կա, աման :

Սովորի բաղմանիւ փուլուոր շնուռածնեւ-
րան մէջ առաջին աւովին կը բանե Դրեմի հօյ-
ստրակոն պալատու որդի որ աշխարհքին ամեննեւն
Հօյութաց գլուխերն մէկն է։ Ասոր պատրաստու-

թիւնն որիշ անգամ կը դնենք:) Առէն զառ
քաղցին մը 27 մէծամէծ եւ գեղցիկ պարսու-
ներ կը գտնուին: Եկեղեցից կողմանէն Սոսկա-
յանչափ Հարուստ է որ աշխարհքիս վաս իրեն
նմանը չկայ. ասոնք իրենց բարձրարեց աշխա-
րհիներուն ու դմեթմներովն որոնց ծպլիւն բա-
մեծի մասին ոսկեզծ են, նույն չեսուեն որ
քաղցին մը հ տեսք մը կը տան: Յունական եկե-
ղեցեաց թիւը 37 ծի կը հանի. կամ ոսկեկահանը
2 եկեղեցի ունի, եւ մահմատականք մէկ մինիթի
մը. ասոնցմէ զոտ 27 արանց եւ կանանց վաս-
քեր կան:

Բարեբարական հիմնարկութեանց կողմնէ այլ
Առողջ շատ հարուստ է։ շատ հիւսնդանցնե-
րուն մէջ՝ որոնք կէս մը տէրութենէն կէս մ'այլ
զանազան բարեբարներէ առաս մն սփերով հիւ-
նուած էն, միշտակի արժունի է Մարդար գլու-
տօքովնեցին Պօղոս կայսեր ամուսնոցն շինել տո-
ածն որուն մէջ տարին 30000էն աւելի հիւսնդ
աղջակ կը հոգաց իւ, և որն որ իր աշոցքին ըն-
դարձակութեան մէջ 24,000 հոգի կրիսյ բոված-
դակել։ Աիշատակի արժանի է Կապիկայի Պղզան-
դոր գործարանին շինած կրթութեան առաջն որն
որ 568 առանցքի երկայնութիւն եւ 170 ուժու-
չոփ բայնութիւն ունի, և իր ընդունակութեան
մէջ 2000 հիւսնեակ և 1000 ծիստոր զօրք մի եւ
նյոյ ժամանակ կրիսյ կրթութիւն ընել։ Եւերա-
կաւտի շնէքը, համարաբանը, կայսերական թա-
տրը, զոնդատունը, զինարանն և ազնուականաց-
ժողովրանն ալ Խանկալի փառաւոր շնէքերուն
կարգն են։ Աիշատակի արժանի են Խան Աւելիզի
եկեղեցն համոր ստչմանուած աշխացին զան-
գակն որն որ 400,000 առասական յիտը կը կըսէ,
և Եւրոպային զրիմէ ամէն ազգերէն առար առ-
նուած 875 թնդանօթներն որոնք զինարանին առ-
ջեւը շարուած են։

Առաջարկած ազգային ճարտարութեան կեղրուն է. իր գործարաններուն միլ.ը 700 կր մասնայի, որոնց մէջ 30—35,000 գործադպր կը բանին: Ձևակերտի եւ արտեսակ տեղերը 30000ն շատ աւելի է, 20,000 արտեսակներով: Քաղաքին մէջ ընդ ամենը 52,000 գործաւոր եւ արուեստաւոր կայ, որոնց մէջ 3000ի մօս ըստ համար օտարազգի գարցեածներ կը գտնուն: Ասդ գործարաններէն եւ արտեսամելոյներէն տարուեալիք երած վաճառական զննը 20 միլիոն արծաթի ռուպազիի (400 միլիոն սամանան գահէկան) կը չամփի: Ամենէն աւելի գործուածը մետաքսուլիքն է, որոն չամփի քաղաքին գործարանները տարին 1500—2000 կենցինար իրավական եւ 3—4000 կենցինար ասիտական մետաքս կը գործածեն:

Վահեմի եալիէ Տոլվորտքի մեծ իշխանն 1174ին
Մուհուսի հիմք զբաւ, բայց 100 տափի եարք Թօն-
կովներու արշաւանդք մը (1280) քաղաքու ըոլորո-
վին Տիմելոյանակ ըստւ: Կատիկէ Եվլեքսանտրովից
մեծ իշխանը 1296ին կործանած քաղաքը նորեն
շնչելին եօքն, համառուն իշխանութիւնն ապրա-
քաղաք ըստւ: Նզն ժամանակն սկսու նաեւ հո-
մատրագործու մը նոտիի: Կակէ Եարք քանի մ'ան-
գամ՝ ալ զանագան ազդաց ճանաւանդ Ա. Հոց Եւ
Թափարաց արշաւանդներու ժամանակ Մուհա-
կունի զուս եղաւ: 1547ին ոհակին Տրդեհ մը
քաղաքին մեծ մասը մահմի գարձուց: Պետրոս
Մեծ կայսրն 1733ին իր գանձն ասկէ նորաշեն
թերուառուրէ քաղաքը փոխեց, ի մերս ապր ա-

մենային Մուկաւ իր գոտաւորութիւնը շկրութ-
յոց ով օրէ պէտք է ու շնչար ու ծաղկեցաւ :
Եթէ պատճեսթէն մէջ Մուկաւ շատ անուննի

հցաւ 1812ին շաբախով էր՝ կայսեր ըրած որ-
շամանքովն եւ ան ահազին կրակովն (Ալպաւմ-
բերի 1442 մինչեւ 215) որն որ քաղաքին կեր
գետին հաւասար ըստ եւ զբարոյելոն հարկո-
ղթեց ան սաստիկ ցրտին ժամանակն եւ քաշուիր։
Մոռիլացի պատերազմն եւը Պաղցիացոց հայրն
իւ բանակին զլուխն անցած։ Մոռկու մատն էր,
որուն բողոք լնակիւթը քաշուած եւ միայն
12,000ի մատ քան ժողովս բու եւ հիւանդ մացած
են։ Գաղցիացոց ներս մոտած օրէն սկսեալ, գրե-
թէ ամեն օր քաղաքին մէջ կրակ մը կը պատա-
հեր, որն որ երթալով այնչափ սաստիացաւ որ
ոչ առջեւը չերցաւ առնուիլ եւ քաղաքին կեր
մտիր դարձուց։ Թէ արդ եղք առ կրակը Խոս-
դոբշին իշխանուը, Առակայի կառավարը գիտմանը
ազեւ ուսուաւ, թէ Պաղցիացոց անզու շունթիւնն
եւ աւարտահրութիւնը պատճառաեցին դեռ յայտի
իմոցուած չւ։ Ուսուք կը ըստն թէ կրակին պատ-
ճառը Գաղցիացիք եղան, իսկ անոնք առոր Հակա-
ռակը կը հասաւածն։ Կրակը մարելին 4 շաբաթ
ետքը, (Հակառակերի 19ին) շաբախով տեսնելով
որ ալ հոն կենալը կարելի չւ, իր զարդով ճամբաց
ելու եւ ան ահազին կոտորածը կրեց որն որ իր
բանակը գրեթե ոչընչացաւց եւ իր մինչեւ եղին
ժամանակն ունեցած յաջողութիւններուն վերջ
առաւ։ Ուսուք Գաղցիացոց որ քաշուելուն երկրորդ
օրը նորէն Առակա մտու ևս սկսան անմիջապես
պարած տեղերը նորէն առաջիննեն ուեթի փառ առոր
չինել։ Հիմուն ահազին գեղըքին եւ ոչ նոր-
մարտիրը կերեւաց։

Digitized by srujanika@gmail.com

Digitized by srujanika@gmail.com

ԱՐԱՏԵՍԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

四三

3. 上海人民出版社 2009年1月

Digitized by Google

1500—2000 կենդինար խոտական և 3—4000 կենդինար ասիսկան մետաքս կը գործածեն։
Գլեկի եալի Տովկորոքի մեծ իշխանն 1174-ին Մուհուրի հմայ դրա, բայց 100 տափ եաբբ Առն կողմեար արշաւածք մը (1280) քաղաքը բազորով մինչ Հինգույստակ քառա: Կանիկէ Վակեսանարութիւն մեծ իշխանը 1296ին կօրծանած քաղաքը նորէն շինելէն եաքն, համանուն իշխանութեան նայրաբարութ ըստ ու նոյն արուարձաններն են որոնց թիւը Յնի կը հասնի, և մանաւօր փոսով մը ըօւն քաղաքէն կը զատուին:

Պուկարի մէջ յըն Մեսպուպոյիտ մը եւ զինուորական կառավար մը կը նստի: 1715ին համալսարան մը շինա եցաւ որն որ նաև: Հնութեանց, ունդամալմութեան, թեան, բնազիտութեան եւ ընալուծութեան թանգարաններ, և աստղաբաշխական դիտանոց մունիք: Ասկէ զոտ քաղաքին

ՎԻԵՆԱՆՑԻ ԴՐԱՄԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՅԵ